

не препуку од верности према својим домаћим династијама, и да само неколико злочинарских лулеца чине изузетак. Члорство као што је хабсбуршка династија управо је један

апсурд. Немогуће је дуже држати насилно под једним кровом најразличније народе који непријатељски мисле један о другом.

Из дана у дан

Опозициони Блок. Јуче је дефинитивно потписан споразум између самосталаца, народњака и напредњака, а заједничком учешћу у изборима народних посланика. Тај споразум објавили су партијски листови, а данас ће бити упућен проглас свима бирачима поменутих политичких странака.

Сад у недељу, одпутоваће одређени делегати у изборне округе у агитацију.

Железничка комисија на прузи. Сви начелници железничке дирекције отпутовали су јуче у Зајечар, одакле ће прегледати цео терен на грађењу јадранске железничке пруге, ка Нишу и Мердарима.

Мост на Дунаву. Јуче је српски посланик у Букурешту г. Мих. Ристич, са румунским делегатима био на Доњем Дунаву, где је одређено место, за подизање моста између Србије и Румуније.

Ревизија пореских одељења. Ревизор пореске управе г. Мих. Јаковљевић, послат је од стране министарства финансија у старе границе Краљевине Србије, да изврши преглед послова у пореским одељењима.

Жалба Радничке Коморе. Радничка комора упутила је жалбу Министру привреде, против послодавца штампарии Мунца и Карина, због тога, што се сопственици ове радње ружно понашају према радничком особљу и не придржавају Закона о радњама.

Одређени су нарочити инспектори да изврше преглед послова у овој радњи.

Правилник за дрогерijske радње. Јуче је у Министарству привреде нарочита комисија довршила рад на изради правилника за дрогерijske радње. Сем стручних лица у овој комисији, били су још и г. Д-р Ђока Николић физикус управе града Београда и Д-р Богдан Марковић начелник трговинског одељења.

Нови поштари и телеграфисти. Пре три дана, завршена су предавања и друге групе ђака поштанско-телеграфског курса. У току 2—3 дана, сви ови курсисти, биће постављени за поштаре и телеграфисте у новим крајевима Србије.

Крађе на жељезницама. Министарски савет решио је: да се по тужби приватних лица, за све крађе које се врше на државним жељезницама, наплаћује штета од возног особља, које је руковало путничким возом, из којих је роба крађена.

Зар је то право?

Реформе у пошти. Г. Рихард Мозелман, немачки инструктор за наше поште, израдио је улутнички правилник, за унутрашњу службу у нашим поштама. Тај правилник усвојио је и Министар грађевина, и наредио да ступи у живот 1. Јула ове године.

Да видимо хоће ли бар онда доћи крај овом поштанском хаосу.

Кланица у Битољу. Неколико капиталиста из Битоља, основали су акционарско друштво, за подизање модерне кланице у којој ће се клати стока из околине и вршити прерада меса за извоз.

Капитал је милион динара. Правила су послата министарству привреде на потврду.

Из партије

Комисија социјалистичке организације „Дунав“ одржала своју седницу у недељу 22. окт. мес. у 9 сати пре подне, код кафе „Солун“ на „Дорћолу“.

Моле се чланови управе да дођу, јер је врло важно.

Организација у Ваљеву изабрала је управу: председник Мирко Обрадовић, секретар Илија М. Илић, благајник Божо Терзић; чланови: Војислав Гојковић и Стојан Зарић, контролори: Драгутин Радовановић, Милорад Пантовић и Милоје Чоловић.

Организација у Чокићима изабрала је управу: председник Станислав Адамовић, секретар Михаило С. Ракић, благајник Антоније Вујовић, чланови: Драгић С. Стојиновић и Љубомир Т. Руднички, контролори: председник Марко Тадић, чланови Драгутин Руднички и Јанко Тадић.

ШТРАЈК У ЛЕСКОВЦУ И ДРЖАВНА ВЛАСТ

(Посвећено г. др С. Аврамовићу, шефу одсека за социјалну политику).

2. Компромитовање социјалне политике

Они интереси су добили своје чуваре у привредним инспекторима и другим социјалним установама. Данашња држава није зацело могла дати једној групи људи веће и светије дужности него што су ове привредних инспектора. У њиховим рукама су многи крупни интереси слаби, а најчешће, друштва, културе и напредка. Ако полиција жмури пред ужасима капиталистичке експлоатације, привредна инспекција треба да их види, раскрива, прати, објављује и сузбија. Ако полиција зна само за параграфе грађанског и кривичног закона, социјална политика треба да има у виду суштину и законе капиталистичког привредног строја. Ако полиција врши закон онако како је с њим параграфисан, безобзирно, руги терски, бирократски, као што је он памтивека вршен, привредна инспекција има да врши дужност, велику социјалну дужност истинита овлашћена законом, али за коју је духом по природи ствари остављено широко поље иницијативе, енергије, увиђавности, саосећања и такти оних којима је поверена. Овој служби ништа није страније од бирократског духа.

Те две власти, ето, привредна и полицијска, у Лесковцу су измењале улоге у најосетљивијем питању по успех штрајка. Радничка класа је нашла више разумевања код полиције него код привредне инспекције. У рукама оних бирократа у социјално политичком одсеку ствари су постављене на своје теме. Једна нужина и жорисна млада установа, за коју је радничка класа поднела у борби многа жртва, налази се у опасности да буде потајно компромитована.

Нашем „правом пријатељу“ радника и слушаоцу, славнога великога старца De Greef а зацело не прети опасност која је погодила његовог рускога колегу Михайловскога. Ми му то јамчимо. Нека се не плаши чак ни денунцијације фабриката ни објашњења са државним властима, јер његови назори о дужностима привредне инспекције теку прилично паралелно са назорима гизда Мите Теокаревића. Потсетите се само како овај човек пише о намерама фабриката да овим штрајком „дугше социјалистичку организацију у самој почетку.“ Он је оплакао жандарскога капалара Радосава Неговановића, али се његова прострва „францускобелгичка“ душа забавила што су лесковачки фабриканти бесомучно уришали да радника лише права на организацију. Он је козвенквант, јер, после онога „разговора“ у Штампији видимо да тај привредни инспектор није само против штрајкашких стража већ и против „социјалистичких организација“. Ми осећамо да ће се он бунити против тога, зато хоћемо то да му објаснимо. Ко запозира радницима средства којима ће принцип организације одбранити, а са своје стране као привредни инспектор равнодушно посматра брутално гоњење организације од фабриката, тај нека нема не говори о свом пријатељству према радничким организацијама, јер ћемо бити принуђени да га то отпљунемо.

Сада ће, влада, и г. Сими Аврамовићу бити јасно зашто смо његову несрећну одласку у Лесовац морали поклонити толику пажњу. Ништа нас неће поколебати његов лукав трик да те нападне припише „гневу“ и „освети“ друга Туцовића. Тим расположењем је испуњена цела радничка класа, јер је у опасности једна установа која јој је потребна и која је чедо њене борбе. Могу ли да увиде господа привредни инспектори да радничка класа мора да зна: има ли привредну инспекцију или нема и хоће ли тражити интервенције од полиције, као пређе, или од социјално-политичких органа. Ми морамо знати: где су жандарми, у министарству унутрашњих дела или у социјално политичком одсеку министарства народне привреде. Ми морамо бити на чисто: јесу ли социјално политичке установе у нашој земљи пале у руке бирократа и жандарма или привредних инспектора и социјалних политичара. Јер ми хоћемо да спасавамо те установе за које смо се умели борити да победиме и које су пролејаријату тако потребне. А пред питањем установа нека иду бирократи до врага, па макар слушали сто Де Грефа и били рођени Паризлије!

3. Социјално-политички значај овог штрајка

Двомесечна борба лесковачких фабричких радника и радница остала је за органе социјалне политике у Србији један обичан, безначајан, ланачки догађај. Шеф одсека за социјалну политику изјавио је већ у Штампији: „Многи радници желе да се врате у посао под условом да прекину са организацијом. Многи опет стоје уз организацију очекујући побљшање свога положаја, а за време штрајка примају из штрајкашкога фонда по неки грош дневно, што им долга као неки хелејир за нерад а на овакав цабадуку нису навикли“.

Ми остављамо овога бедника који већ не зна шта говори, по чијој изјави би изашло да радници штрајкују да би дошла до „хелејира“ и „цабадука“ и „прекинули са организацијом“. Ми се морамо обратити влади, скренути њену пажњу на овај догађај, у толико пре што је њени привредни инспектори, који би требали да буду њене „очи и уши“ за економски живот у земљи, тако кретенасто обмањују.

Штрајк фабричког радништва у Лесковцу није од обичајних привредних сукоба између радника и капиталиста. Борба се води под знаком укидања наднице од 0.30, 0.40 и 0.50 динара. А ова бедна надница је израз беде свих других односа рада: употребе нејак деце, експлоатације жена, неограничена раднога времена, фабрикантскога притиска и самовоље, безотпорности радника због сузбијања организовања. Сви ови привредни односи су корелативне појаве. Бедна надница је резултат у првом реду неограниченога сатирања деце и женске радне снаге, а у исто време подлога фабрикантском алету за том радном свагом. А обе ове појаве, удружено, сурвале су радништво у по нор неотпорности, омогућиле фабрикантско обесно турство и отежале организовање радника. Надница од 0.30 дин. је опште мерило живота у овом малом капиталистичком раду.

У овом погледу лесковачке фабрике су типичан представник српске фабрике уопште. Стање лесковачкога фабричкога радништва је огледало ужасне беде која десеткује и тамани садашње генерације фабричкога пролетаријата у Србији.

У Лесковцу је та беда потенцирана специјалним опасностима текстилне индустрије. У томе се слажу сви страни извештаји анкетних комисија и привредних инспектора. Трпска атмосфера која у ткањима обично влада, увек прелунашкољиве прашице, чини да је процена њихових емисија код ткача често јуриша већа него код рудоара. У свима извештајима страних инспекција наћи ћете о ткањим радницама да су бедни, малокрвни, подадули, уморни, лако подложни свима болестима, нарочито стомачним, са оболелом цигериром и слезином, са лупањем срца и обично оглунали.

Радници изгледају као стара деца или као млади старци. А када текстилне фабрике, као што је то случај у нас, не подлеже никаквим законским прописима за заштиту радника, када привредна инспекција не врши никакву контролу, када се не води никаква рачуна ни о проветравању, ни о дужини раднога времена и редовном одмору, ни о месту за ручавање и пресвлачење, онда је сасвим природно што ова радничка пакла која Фурије зове „рабљаже им бајамма“, постају невљним крематоријумима у којима сагоревају читав поколења сиротиње.

Лесковачке фабрике представљају нагомилане беде, зла и опасности по радничку класу. Али на колико још били снажни бедема који су ту беду задржавали, они су кад тад морали попустити и снажним треском објавити да је стање у нашој фабрици постало неиздржљиво.

Штрајк у Лесковцу има тај историјски смисао. Што то привредни инспектори не увиђају, није никакво чудо; да ти људи имају смисла за дивну дужност која им је поверена, они би то стање ублажили спровођењем заштитних радничких одребака Закона о радњама и до огорчене борбе не би можда дошло, а у сваком случају та борба не би била овако заштрена. Док они дремају у свом одсеку за социјалну политику, живот тече; односи се нагло мењају; што је јуче могуће, данас се већ љуља, да се сутра скрха.

А када их страхан тресак тргне из пријатног дремања, они, место да се потруде да уђу у узроке појава осећају срцем фабриканта и мисле главом жандарма, са овима се дивно разумеју и на штрајкаше вичу.

Ако влада буде веровала у глупаву дијагнозу свога првога инспектора, сазрело питање поправки стања у фабрикама тражећи решења у упорним и дуготрајним штрајковима. Нова равнотежа односа у фабричком раду мораће бити створена борбом и напорима радника који су остављени самима себи. Садашње стање они даље не могу подносити; оно је неподношљиво у буквалном смислу речи. Наглим поскупљивањем животова направљена је неподношљива разлика између наднице и минимума потребнога за живот. Када не би било нечега другогга, ни културнога уздицање маса, ни повећавања потребе, ни тежње за груписањем које захвата све класе, ни данашњем стању нема више мира у фабрикама ни из тога прошла, осигледна, мајемашичка утврђења узрока: што је поскупљивањем живота досадашња минимална надница оборана испод границе за најнатурнојечније физиолошко одржање живота. Данашњи штрајкови фабричких радника су борбе за опстанак у најбуквалнијем смислу речи, борбе за попуњавање празнина које су у самом желудцу створене непрекидним поскупљивањем живота.

У овом класном рату између радничке и капиталистичке класе влада је двојак ангажована. Стварајући својом привредно финансијском политиком мочолошки боложај калитиља у земљи, влада је не само измењала услове опстанка радничке класе, већ је силно погоршала изгледе радника на успех у непосредним борбама. Иза бедема „заштитних“ царина сваки фабрикант се осећа и према радницима као утврђени; он зна да му је пијаца осигурана, не плаши се конкуренције и не жури се да св је односе са радницима изравна. Радници су унапред лишени главнога фактора у борби, конкуренције у логору фабриканата. Због тога они су принуђени да борбу воде код противна страна не осети знатне губитке у самом капиталу, зато и борбе фабричких радника у нас морају да буду дуготрајније него обично што је.

Својом привредно финансијском политиком влада је повластила положај капитала како према потрошачима тако и према радницима. Теповластице радници осећају и као потрошачи и као произвођачи. Једним истим привредно финансијским системом убијана је вредност њихових надница и отежана употреба њиховога главнога борбенога средства. Али број штрајкова неће бити мањи већ већи. Где би једна борба била довољна да поново васловаси равнотежу у односима између рада и капитала, у Србији ће се та равнотежа моћи јавити из низа покушаја, пораза и успеха, из једнога перманентнога стања немира и несигурности које ће фабриканте више коштати него што би их стале веће наднице.

Привредни инспектори нарицаће за „присутном жандармском крви“, уместо да врши дужност.

Полиција ће опасивати фабрике жандармеријом и чуваћи те омрзнуте куле од људи који су у њима одрасли. Фабриканти ће се ограђивати комитама, као што су се некада омрзнути капетани ограђивали пандурима. Свака ће пандурска калаштура гледати да „умири“ раднике, а свака уштва да оклевета социјалдемократе који се са њима боре. Али мира биће неће, јер под данашњим стањем нема услова за оштријанак радника. И ко жели мир и редовно стање у фабрикама, тај треба да „умирује“ фабриканте а не раднике, и да без оклевања прионе на посао да се данашње несносно стање по фабрикама што пре отклони.

То је наука штрајка фабричких радника и радница у Лесковцу. Гизда Мита Теокаревић и господин Сима Аврамовић су дали сведочење о својој „увиђавности“. Зато је ова наша трећа реч и упућена влади, од чијег ће држања према нуждама фабричкога радништва зависити одржање мира и редовнога стања по фабрикама.

Погрешком сарадника при прелазу листе изостављен је у учерашњем броју завршетак чланака Лесковачки штрајк и државна власт. Тај завршетак износимо у овом броју, молимо читаоца да ово имају на уму.

Другови, читајте „РАДНИЧКЕ НОВИНЕ“

Из унутрашњости и Нове Србије

Старим трагом

Ужице

Прошла општинска управа уступила је најлепше општинско добро поље Крчагово за циглану г. Малиши Атанасковићу, а ова општинска управа проширује му земљиште и готово је, ако је то потребно г. Атанасковићу, да му уступи за експлоатацију доживотно. Земљиште се уступа без лицитације, дакле чисто партијски рачун. Али је вредно напоменути, да је то по признању саме општинске управе најбоље општинско добро, да је једино место где би општина могла подићи циглану за себе, а њу очекују велики радови, и да хигијенски разлози налажу да се не смеју стварати баруштине, јер је земљиште поред саме реке, а у непосредној близини вароши.

Немајући ни једног разлога у одбрану своју општинска управа брани целу ствар културног мисијом г. Атанасковића. Јер збога, вели општинска управа, њему није до зараде; он има мисију за великим радовима и просто напросто жели својом цигланом да подигне ову стару варош.

Малиша Атанасковић и културна мисија! Каква иронија! Зар има икакве установе где је се он уплео да не служи искључиво њему? Зар културна мисија и г. Атанасковић који тражи уништење Закона о радњама? Зар г. Атанасковић мисли даље од својих личних рачуна кад у општинском одбору одбацује предлог школског одбора да се уз нову школу подигне школско купатило и то „само“ и „једино“ због тога да деца не назебу.

На његовој циглани влада бесомучна експлоатација. Рад није надницом већ на парче. Услед чега је радно време од зоре до мрака. Али капе доле! То је Малиша Атанасковић народни посланик. Он је и пре одобрења општинског одбора узео земљиште и општинска управа место да га казни она му најпознатије излази у сусрет. Још само да напоменем да је гадно и одвратно било гледати сервилност надме-

тање буржоаски одборника да услуге г. посланика. Самосталци се и овом приликом бесмртно брукају.

Из жарковачке општине

Човеку што се смеје

Е, друже, сад је за смејање. Од како нам поста одборник гизда Ставра Трпковићса „Ђурђева Брда“ ми се највише смејамо, јер од како поста одборник општина нам затвори све путеве! Лево ти се ми изјутра дигнемо, па шетај у круг по авлији а од капије ни макнут. Браћа Јакшићи продају парцеле али путеве нигде не остављају. Чујемо да ће гизда Ставра са општиним браћом Јакшићима да образују на „Ђурђевом брду“ лежећи парк, па чим се ко дигне онда седај у аероплан, па лети куд знаш. То важи по дану. А увече дао Бог ново гизда Ставрино осветлење узјогнуло се па неће да светли. Баш су и ови дирекци жамбори. Изгледа да су прешли у фузионаше па само пред њиховим кућама светле. Ко хоће да зна, колико има радника нека увече дође па ће по електричним дирекцима све познати! Колико дирекца осветљених толико радника! Шта ће људи, маркирали се!

Али и ако су сви путеви затворени виде се једна батаљева и разглављена кола на којима чучи један велики лисац а у троје упрегнуто један омршавели магарец. Курјак и тigar вуку ли вуку право мајдану. Ми се искривимо од смеја овој чудноватој запрези, још горим колима и вештом пашажеру, па се у чуду питамо шта ово значи. Сад ми тек паде напамет, да је то нова фузија, која упрегнута вуче стару, да је у мајдану умекла. Али вешт лисац клисну у кокошке а у мајдан се скркакше кола преко магарећих леђа.

Ко хоће да се упозна са марксистичком науком тај нека буде ситални прешилајник и читалац социјалистичког часописа Борбе. Цена на годину 8, за пола године 4, за шри месеца 2 динара.

Радничка Комора добила је од свога члана за округ Крагујевачки следећи извештај:

Суд Добрих Људи у Крагујевцу преко свога деловога неће да узима у поступак спорове између ученика и послодавца. Тако на пример Витомир Турчић позлатар у Крагујевцу држао је две године у својој радњи ученика Милоша Милића и за тим га уписао али одмах после тога уписа отпушта га и пише у уговору о раду, као да је ученик отпуштен по својој вољи. Кад је се ученик обратио с тужбом Суду Добрих Људи деловога му одбија тужбу с примедбом да Суд Добрих Људи није надлажан за такве спорове.

Радничка Комора је учинила представку Министарству Народне Привреде да одмах пошаље у Крагујевца једног свог привредног инспектора ради инспекције или пак да пошаље Суду Добрих Људи једног објашњење, да тај суд у првом реду треба да заштити ученике и женскиње и да их брани од послодавачких злочина и малтретирања и да узима одмах у поступак све њихове тужбе.

Прилог оригинала тога уговора гласи:

Уговор о раду
Закључен између власника радње Витомира Турчића позлатара из Крагујевца и Милоша В. Милића ученика из Крагујевца.

Рок трајања уговора 2 године; Радно време по Закону о радњама; Врста послова — позлатарски награде

б) у природи: стан, рану и одело.
12 Априла 1914 год.
у Крагујевцу

Потписи
власник радње
Витомир Турчић
позлатар
ученик
Милош В. Милић

Уговор је отказан на захтев ученика Милоша Милића. Отпуштам га, данас прибележен отпуст.
8 Маја 1914 године
Крагујевца

Потписи
власник радње
Витомир Турчић
позлатар
учен. позлатарски
Милош В. Милић

На основу чл. 72. Закона о радњама, овај уговор за свој у свему признали, — тврди.

Председник еснафа
Ст. С. Вулић

№ 226
12 априла 1914 год.
Крагујевца
Пословођа
Ср. Неоторовић

Овакви случајеви упропашћавања ученика од стране послодавца врло су чести. Њихови Еснафи ово све толерирају и одобравају.

Није ли ово јавно демантовање њиховог тобожног очинског старања „за заштиту и васпитање ученика“

У Закону о Радњама то је остала само једна гола фраза еснафска са којом они немилосрдно упропашћују слабу и незаштитену децију радну снагу.

Меродавни фактори треба одмах преко Суда Добрих Људи и привредне инспекције да овоме злу стану на пут узимањем у заштиту ученика и кажњавањем послодавца и Еснафа који над ученицима врше и одобравају овакве злоупотребе о обавезама према Закону о Радњама.

СИНДИКАЛНИ ПРЕГЛЕД

Штрајкбрехери

У решавајућем моменту одбранбеног штрајка столарских радника у Београду постали су сасвим све сно штрајкбрехери:

Мирко Милићевић звани „Чун“, Светозар Ђикић, Раја Стефановић „Ваљевац“, и Мирослав Љуби-сављевић звани „стриц“

Положај лончарских радника у Србији

Од како је ступио у живот Закон о радњама равно је три године. У току тог времена радници свију професија рада осетили су (неки више а неки мање) да постоји закон о радњама, само је једна професија радника у овој земљи остављена Богу иза леђа, а то су лончарски радници. На њих се до сада није нико ни осврнуо; за њих се нико није заузимао. Ови радници и не знаду за закон о радњама, па чак шта више има и послодавца који до сада па ни сада незнају да постоји закон о радњама. Кад се пронесе глас или каква полицијска наредба, да се радње отварају ујутру у 6 часова, они се питају у чуду, од куда то

сада? То до сада није било, јер су те хиштице научили да отварају своје радње најдоцније у 4 часа. Кад им се каже да је то на основу закона о радњама, они веле: па где је био тај закон до сада? кад њега донесоше!?

Лончарских радника има у Србији који су сада упослени 7—800. Ови бедници живе најмизеријним животом. Плата је овим мученицима и сувише ниска, тако да месечари и то радници I кл. имају највећу плату до 50 динара, а већина су аључари којима је плата још мања и која им се исплаћује по одслужењу. Лончарски радници готово сви су на храни код својих послодавца, која је врло хрљава и слаба. Од хране добијају леба или проје и посањ пасуљ, лука паприке, а кад стигну патлиџани, то им је најбоља храна. Месом се поједини никад и не омрсе, нарочито код „Торбара“ који раде само лети и гледају да за то време скину што већу вредност од својих робова, а код сталних мајстора добија се по неки пут и меса, али и то силом радничком. Станови ових радника такође су рђави, јер немају нарочитих соба за спавање, већ где раде ту и ноћевају, дакле по радионицама које су сасвим нездраве, јер су услед земље и воде (која неба требала у радницима да се спрема и да стоји) увек влажне и мемљиве, услед чега се код лончарских радника појављују врло често разне болештине од којих много њих и животом плате.

Што се тиче радног времена оно је неограничено. Главна је забележити то, да се ради по овим радионицама од ране зоре до мрклога мрака, па то и сада кад је даћ највећи. У овом занату постоји тако звана „кабала“ још из феудалног доба, т.ј. зна се колико радник мора да изради од које сорте данас, и он то мора израдити, а који је слабији радник, тај мора и сада на највећи дан да ради дубоко у ноћ.

Празником такође ови радници немају никаквог одмора, ту се свршавају разни послови да се сутрадан неби данубило; у недељу гледају послодавци да им радници разместе све што је преко целе недеље израђено; тога дана се спрема да се фуруна сложи за печење, и пуно других разних послова, а шегрти спремају по цео дан земљу па по некад и ноћу, тако да, тек што је лега а послодавац или непросвећен калфа већ га зове и он мора устати. Ти шегрти су махом деца испод 16 па и 14 година, који морају ове и сувише тешке послове — који су тешки и за одрасле а немоли за њих — свршавати брзо и пажљиво, јер опанчарски занат спада у најтеже и непријатне занате.

Раднице, као што горе рекох да су влажне и мемљиве, још су несигурне, а нарочито „Торбарске“. То су обично неке штале или подруми или су неке старе кућерине које су склоне паду.

Из свега горе наведеног налазим, као што и мало пре рекох, да Закон о радњама није продро до лончарских радника и да послодавац не знаду ни да постоји. Услед малих награда, рђаве хране, неудобних станова, опанчарски радници принуђени су да траже бољу награду и угоднији живот у иностранству, тако да у овој години отишло је у Румунију и друге суседне државе преко 150 радника, а њих 36 отишли су чак у Швајцарску, а има их доста и овде у Србији који раде разне послове.

Да би и лончарски радници добили побољшање своје које им Закон о радњама пружа, апелујем на сва Синдикална већа у Србији где год их има (а лончарских радника има свугде,) да се заузму и прикупе све раднике, обавесте их о своме бедном положају, објасните им да постоји и њихова организација и њихов Савез т.ј. Клуб Керамичких радника у Београду, приступе да организовано тих радника и створе свугде повереништва, како би се и ти радници просветили у смислу Социјалне Демократије. Да клуб керамичких радника пошаље бар по један примерак својих правила свима Синдикалним већима. Да Радничка Комора учини представку Г. Министру Народне Привреде, да привредни инспектори загаре и по овим радионицама и проконтролишу их, како би се и код њих увео у живот Закон о радњама, јер сматрам да и ти људи живе у овој земљи, а као најглавније да се радно време сведе на 10 часова; да се загарантује недељни одмор и да се искључи спавање по радионицама.

Лончарским радницима препоручуем да се не заносе послодавачким загараванима већ да приступе својој организацији, клубу керамичких радника, јер ће само преко своје ор-

ганизације и Социјалне Демократије поправити свој бедан положај.

Другови лончарски у организацији Социјалне Демократије спас је свију нас.

Јуна 1914. год.
Јагодина.
М. П. Т.
Лончарски радник.

Синдикални огласи

Савез шивачких радника позива све јорганџијске раднице на конференцију која ће се одржати у недељу 22. о. м. у кафани код „Европе“ у 8 сати пре подне.
Потребно је да неизоставно на исту дођу сви.
Управа

Савез шивачких радника одржаће општу конференцију свију шивачких радника на којој ће друг Живко Топаловић говорити о значају социјалистичке штампе. Конференција ће се одржати у 7 сати у вече код „Златног топа“ у понедељак 23. јуна.

Сенција задара за Врачар одржаће своју полугодишњу скупштину у недељу 22. о. м. у 9 сати пре подне са овим дневним редом: I Извештај управе II попуњавање управе и III питања и предлози. Другови треба неизоставно да дођу те да би се могла скупштина обавити са што већим бројем чланова.

VII Конгрес Главног Радничког Савеза
IV седница

(13)

Друг Перовић говори о закону о радњама и о несрећним случајевима код грађевинара. Напомиње да се и у унутрашњости дешавају врло многи несрећни случајеви, али да другови о томе не јављају.

Анђелко Анић, из Призрена говори о приликама у Призрену. Власт је увела у новим крајевима закон о порези, о таксима и све друге финансиске и административне законе, али није увела закон о радњама. Говори затим о бедном стању радника у Призрену и у осталим варошима Нове Србије.

Недељко Јовановић говори о невршењу закона о радњама у Пироту.

Д. Туцовић: Кад год подижемо протест против невршења закона о радњама треба да иммо на уму и то, да и ако су мртве законске одредбе нису мртви они многобројни фактори који су бодри чувари и извршиоци закона. Ни једној буржоаској влади неће бити могуће да искорени расположење радничке класе да се бори против свакога покушаја за уништење корисних одредаба закона о радњама. Није на одмет поновити још један пут, да се на закон о радњама не може гледати само по не посредним користима које он даје. Он је још и гаранција за оне многобројне масе које долазе и прилазанама. Суд Добрих људи је један велики корак у напред. Привредна инспекција не одговара нашим нишопштим интересима које предвиђа Закон о радњама. Потребна је наша јака акција, па да се закон о радњама мошне у потпуности извршати.

Напомиње да Закон о радњама предвиђа још једну корисну одредбу, а то је чл. 85 који говори о несрећним случајевима. Мисли да ће скоро и то питање бити приведено у дело. Закон о заштити деце се не примењује довољно, али и то зависи од нас и од наше борбе.

Ф. Филиповић даје завршну реч по свиме реферату.

М. Тимотић саопштава резултат о избору Управе. У Управу су ушли ови другови: Павле Павловић, Милош Тимотић, Благоје Брачинац, Душан Пешчић и Милош Илић. У Кинотролу: Негослав Илић, Драгомир Марјановић и Никола Величковић. Лука Павићевић изјављује да му по слови не дозвољавају да ради у Управи.

Председник отвара пету седницу конгреса. Предлаже да се данас ради до два сата, како би после подне били слободни. Конгрес прима тај предлог.

Концерат

Социјалистичка организација Чукарица ради извођења агитације у округу београдском приређује у корист своје кесе, у недељу 22 јуна 1914 год. у Башти кафане „Михајловац“ на Чукарици: Концерат са играном са овим програмом:

1. Поздравна реч, друг Мирић,
2. Винтер „прне очи“ пева хор „Абрашевић“,
3. А. Костић, продукција,
4. Ђорђевић, „у рану зору“ пева хор „Абрашевић“,
5. А. Костић, продукција,
6. И. Бајић, Морнарска песма, пева хор „Абрашевић“.

Игранка

Почетак у 3 часа по подне, улазница 050 дин. од особе.

Последњи час

Французи не верују у сукоб

Париз, 19. јуна. У овдашњим круговима не верују да ће доћи до озбиљнијег сукоба између Србије и Аустрије. Што се пак тиче кампање аустро-немачке штампе, поменути кругови изјављују, да је европско јавно мњење на те кампање већ толико свикло, да у последње време сматра, да је општи мир потпуно безобасан.

„Ле Радикал“ у свом чланку између осталог каже, да ипак је сада у Босни проглашено ојасно стање, што би одговорности аустријске владе била велика ако не усие и сада да поврати мир и даде заштиту српском елементу, који је невино пострадао, и не да му праведну оштету за ујрођањена имања приликом последњих демонстрација.

Револуција слаби

Драч, 20. јуна. Прошла ноћ и данашњи дан прошли су на миру. Служба сигурности је повећана услед крађа и обијања извршених у околини вароши и у самој вароши од Малисора и Миридита који се овде налазе.

Кнез је одредио један милион динара за образовање страначке легије, која ће се састојати из пешадије, коњице и артиљерије. Пренк Биб Дода намерава да ових дана дође у Драч, да лично понуди кнезу, да поново иде против устаника са његовим људима, који се скупљају око Љеша.

Енглески новинар Дел из редакције лондонског „Дели Цитизна“, кога су пре три недеље при његовом путу по унутрашњости Албаније заробили устаници у близини Елбасана, доведен је јуче неповређен из Шпјака у Драч.

Сигурне вести гласе, да је избио неспоразум у устаничком логору и да су око 1000 устаника вратили се на своја огњишта. Услед несугласица ономад је дошло до међусобне борбе између устаника, те је погинуло њих петнајест.

Ахмед беј Мати још се не престано налази у Кроји.

Пропорционални изборни систем у Француској

Париз, 20. јуна. Јучерашња скупштинска седница била је врло жива. Усвојен је са 544 прогласу 16 гласова предлог Беноа којим се утврђује решење Скупштине да изгласа изборну реформу, али одмах затим је решено, крај све опозиције пропорционалиста са 293 противу 254 гласа да се усвоји додат Бретоновог предлога којим се специфиче да реформе морају бити извршене од сједињене републиканске већине оба Дома. Затим је Скупштина са 323 противу 245 гласова изгласала други део предлога Беноа, који гласи, да ће се реформе извршити пропорционалним представништвом.

Цар Вилхелм и Фрања Јозеф

Беч, 20. јуна. Цар Вилхелм ће ускоро отпутовати у Ишл да посети цара Франца Јосифа, и да му лично изјави своје саучешће.

Демонстрације против српског посланства

Беч, 20. јуна. Пред овдашњим српским посланством, синоћ су трајале манифестације против Срба све до пола један сат ноћу. Посланство и приватан стан српског посланика чувач четвореструки кордон полицијске пешадије и коњице. Демонстранти су једном полицијском коњу избили око и навалили штаповима на полицију, али полиција је имала наредбу, да према демонстрантима поступа што пажљивије, и да избегава свако крвопролиће.

Све полицијске мере за заштиту српског посланства и његова стана остају и даље у снази.

Истрага над српским студентима

Беч, 20. јуна. Овамо је дошао полицијски комесар Скубек из Љубљане, да узме учешћа у ислеђењу над српским ђацима. Полиција је претресла станове многобројних српских ђака и два ђака ухапсила, али их је опет пустила.

Бугарски буџет

Софија, 20. јуна. Собрање је отпочело дебату о буџету. Министар финансија изнео је непрекидни економски наредак земље, којим се повећава народно богатство. Добруца је давала годишње прихода 75 милиона, од којих 47 милиона долазе на земаљске производе, али ће 28 000 кв. км. нових територија дати огромне приходе, који ће у будуће бити још и већи.

Буџет достиже суму од 251 милиона са повишењем од 60 милиона потребних за неопходне трошкове нових територија, пошребне војске и наизад за ујраву државних дугова које консолидовани дуг износи до 627 милиона. Држава сем тога дугује за 132 милиона бонова државног трезора пласираних у Паризу, Бечу и Петрограду и 150 милиона рекевизиционог дуга. Министар уопређује Бугарску са Србијом и Грчком, којих је економска моћ несравњено слабија а имају много веће дугове. Министар је завршио свој говор са вером у будућност земље.

Оружање Грчке

Вашингтон, 20. јуна. Оклопњача „Мен“ добила је налог да оде 8. јула по новом у Неапољ, где ће узети на брод послугу оклопњаче „Ид хо“, која ће се предати Грчкој. Оклопњача „Мисисипи“ предаће се Грчкој идуће недеље. Америчко министарство морине примиће сутра чек од 12 милиона долара као цену за обе ратне лађе.

Напад на српско посланство

Беч, 20. јуна. „Фремденблат“ пише: На жалост синоћ су се поновиле манифестације пред српским посланством, И ако је полиција предузела све нужне мере и заузела приступе у улици где се налази посланство, манифестанти су дошли у много већем броју и силом покушали да уђу у Паулнер гасе, тако да је полиција морала да издржи формални напад манифестаната. За жалење је што се бол становништва на овај начин изражава а нарочито од стране бечлија који су увек били резервисани и строго одржавали дисциплину. Надати се да ће се и код њих мир и хладнокрвност повратити и да се нереди више неће поновити.

НОВА БРОШУРА

У издању Социјалистичке Књижаре, као 5. св. Синдикалне Библиошке, изашла је ових дана нова брошура:

Јединство покрета, од Д. Туцовића.

Садржај: 1. Зашто је ово питање решено. — 2. Нужност синдикалног и политичког рада. — 3. Узајамност синдиката и социјалне демократије. — 4. Класни значај синдикалне и парламентарне делатности. — 5. Неколико примера. — 6. Заостравање класних супротности и акција маса. — 7. Резолуција.

Ова брошура садржи главне мисли оних реферата које је друг Туцовић држао на партијским и синдикалним конгресима о Једној централној инстанцији за све опште класне акције покрета. Она додире сва главна питања о улози синдиката и партије у класном покрету пролетаријата и њихов међусобни однос. Цена: 0.20 дин.

Препоручујемо је друговима најусрдније.

Другови, спремајте се за изборну агитацију

ЈЕЛЕНА МИЛКИЋ - МОДИСКИЊА

Београд

Кнез Михаилова улица бр. 1.

Телефон Бр. 1682.

препоручује у свако доба огроман избор у свима квалитетима, бојама и ценама

НАЈМОДЕРНИЈИХ ЖЕНСКИХ ШЕШИРА

Осим готових шешира, има увек велики избор целокупног прибора за модискиње.

У унутрашњост се шаље доплатом. — Недопадајући се замењује другим.

On parle Français — Man spricht Deutsch

91.8—60

Парастос Милена Т. Несторова, у недељу 22. окт. мес. у 10 час. пре подне на Новом Гробљу приредиће годишњи парастос своје поч. супругу Тодору (Тоши) Несторовићу, типографу, који је погинуо у рату са бугарима 1913. год. Моле се другови и пријатељи покојникови да присуствују у што већем броју овом помену.

ОДЕЛА ГОТОВОГ мушког и дечијег, палетона за даме Главни Депо **Савић и Мајданац** Београд, Кнез Михаилова ул. бр. 1. 103,8—50

ОБУЋА велики избор свих врста из првих светских фабрика препоручује ново стовариште **ОБУЋА СИМИЋА И ЖИВАНОВИЋА** Београд, Кнез Михаилова ул. бр. 10. 110 8—50

Чујте и упамтите, другови Најлепшег најбољег и најевтинијег разноврсног готовог мушког, женског и дечијег

ОДЕЛА имаде навек у огромном избору у чувеној радњи **ЕНГЛЕСКИ ДЕПО** до Колосеума Краља Милана ул. 42. Целој Србији шаље доплатом, што се не Очекује Вас Ваш допада замењује. **Исак С. Алкалај** 113,8—50

ШЕШИРА НАЈМОДЕРНИЈИХ краватна, крагнова, кошуља и остале модерне галантериске робе у великом избору препоручују **Петар Петровић и Беловић** Београд, Кнез Михаилова улица 105 12—50

код **БЕЧЛИЈЕ** преко пута „Руског Цара“ и уред. „Трибуне“ може се добити јевтиним ценом

НА ОТПЛАТУ Платна, Штофа, Гарнитура, Одела мушка и женска, Тепихе, Ормане, Гвоздени Кривети, разни Забеси, Педали, Јоргана и т. д. Ова је радња најстарија отплатна радња. 114,8—50

ПЛАТНА Добра, нештиркана (натурен) за све домаће потребе 16 динара комад. продаје трговина **Исак Ј. Медина** Кнез Михаилова ул. 8. 106,7—50

Радња код БЕОГРАЂАНИНА Коларчева улица препоручује своје богато сортиран стовариште готовог мушког одела у свима модерним бојама и фазонима, као и гуме-мантлова. 152 7—50

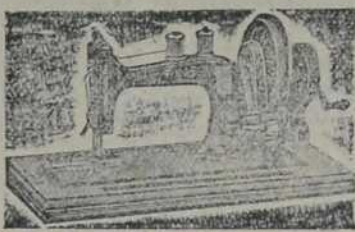
РАДЊА КОД КРУШЕВЉАНИНА (Коларчева бр. 10.) Препоручује велико стовариште готовог мушког и дечијег одела на I и II ред, од енглеског штофа исто препоручује мантилове листерске и гуме мушке и женске, у великом избору. 109,8—50

Велико стовариште сваковрених обућа Препоручује **ЈОСИФ ФРИД** Кнез Михаилова ул. бр. 33. Телефон 1233. 8—50

Кошуља мушких у боји од ческог зефира и кретона од 3-50—4-50 дин. ГАЋА мушких од јаког чешког платна од 2-50—3 дин. Може се добити у фабрици белог рубља **Станоја Живновића** 104,7—50

ЧУВАЈТЕ АДРЕСУ први срп. магацин свановрсног одела Београд-Теразије бр. 5. Има увек богат избор најлепшег најелегантнијег најновјег и најјевтинијег готовог мушког, женског и дечијег одела по најумеренијој цени. Очекује вас радо **Први Српски Магацин Сваковрсног Одела** **Х. Х. ХАЗАНОВИЋ** 17.11—20

ОПРАВЉА Специјално све врсте машина шиваћих

И. СРП. ЕЛЕКТРО МЕХАНИЧКА РАДИОНИЦА Милутина Марковића Теразије 8. — Телефон 1741. 83,16—25

„МАЛУ МОСКВУ“

Крагујевачки друм, која је свега удаљена од аутомобилске станице 300—400 метара.

Исту сам потпуно реновирао и снабдео чистим природним вином и то, одлично чувено **Тиквешко вино**, **Скојско** и **Крајинско**, цене најумереније.

Кујна је одлична.

Молим поштоване излетнике на аутомобилу, за посету.

С поштовањем **ШАРКО СТОЈАНОВИЋ** кафеџ-ја 201,3—5

ВЕЛИКИ ИЗБОР ШТОФОВА ЗА ЖЕНСКА ОДЕЛА

цица, батиста, пикета, платна, шнирд-поркета и зефира, као и фини француски фул, и продаје велику-штринглу по 1-10 п. дин., приспео је

МАНУФАКТУРНО ПЛАТНАРСКОЈ ТРГОВИНИ

Аврама И. Леви, Београд

165 Краља Петра улица бр. 42. 7—20

„СРБИЈА“

ПРВО СРПСКО ДРУШТВО ЗА ОСИГУРАЊЕ У БЕОГРАДУ (угао Кнегиње Љубице и Кнеза Михаила)

Друштво гарантује овим средствима:

- 1.) друштвени капитал Динара 1.000.000
- 2.) фонд ви резервних премија 1.733.664-57
- 3.) стали фондови 337.182-—
- 4.) непокретно имање звано „Хајдук Вељко“ и „Мали Војник“ 876.783-06

Исплаћена осигурања до 1. децембра 1913. год. износе:

- а.) у одељењу живота Динара 498.000—
- б.) у одељењу пожара 392.000—

„Србија“ је прво и једино Српско Друштво за Осигурање које исплаћује дивиденду осигуранцима. Друштво „Србија“ врши под веома повољним и десетогодишњим сопственим радом утврђеним најсолиднијим условима ова осигурања:

- 1.) Осигурања живота на случај смрти и доживљења; мизра женској и капитал мушкој деци; и пензије породици по нарочитој тарифи.
- 2.) Осигурања противу пожара: зграда, покућанства, робе, индустријских предузећа.
- 3.) Осигурање стакла и огледала од ломљења и других штета.
- 4.) Осигурања од несрећних случајева.

Полисе друштва „Србија“ од осигурања живота служе официјерима као кауција при изјидби. Полиса друштва „Србије“ за осигурање зграда против пожара прима Управа Фондова и Хипотекарна Банка трговачког пензионог фонда као супергаранцију при давању зајмова.

Ближа обавештења даје бесплатно Управа „СРБИЈЕ“ у Београду, а у унутрашњости новчани заводи, овлашћени агенти и повереници за осигурања.

118,7—40 **ДРУШТВЕНА УПРАВА**

РАДНИЧКОМ СВЕТУ

Стављам до знања да се у мојој радњи може добити добра кошуља за 4 дин., гаће од доброг платна за 2-50 д., шешир штофани добар од 4 динара па на више и све друге артикле које овој радњи припадају. Купцима од 10 дин. 5 од сто шконта. У ТРГОВИНИ **Станоја М Обрадовића** Београд, Теразије 108,9—50

ПОМОДНО ГАЛАНТЕРИСКА РАДЊА **СРЕТЕНА А. БОЖИНОВИЋА** у БЕОГРАДУ препоручује своје увек богато стовариште: Шешира, Белог и Фарбаног Рубља, краватна, Обућа, Штапова, Кишобрана, Мараме, Буђелара, Новчаника, Дугмета, Парфимерије, Сапуна и т. д. 111,8—50 Цене су строго утврђене.

Огромно стовариште **ЖЕНСКИХ И ДЕЧИЈИХ ШЕШИРА** код **БЕРТЕ СЕНАТОР** Теразије — МОДИСКИЊЕ — Теразије У унутрашњост шаље доплатом. — Недопадајуће замењује 115,8—50

1-ог РЕДА ПОГРЕБНО ПРЕДУЗЕЋЕ

Телефон 1348. Телефон 1348.

ПЕТРА АЛ. ПЕТРОВИЋА

прево пута Управе Фондова и сломеника кнез Михаила Препоручује, када се деси смртан случај: Највећи избор целокупне покретне спреме, од најраскошје до најлуксузније. УСЛУГА: најсолиднија у свако доба. — ЦЕНЕ: утврђене најјефтиније. **ВАН КАРТЕЛА** 6 сопствених најлепших погребних кола.

за 14 дин. Бесплатно на послугу: **фина стаклена погребна кола са 2 коња.** сто, чаршав, чираци, застава и црпина за покривање огледала. 87 15—50

НОВО ТРГОВИНА НОВО Помодно Мануфактурна Платнарска ИСАКА МЕДИНЕ

Кнез Михаилова улица бр. 8. Добила је у великом избору за женске тоалете **штофова, свиле кресина воала, маркихета елонжа, делина панама, фулзра, штикерара** и разних других тканина, као и **дугмад, рекла, шила, позамантарије крагне, шнале, свилене панталонике, свиле нове шовиши,** и разног украса за исте. Платна на комад за сваку употребу и то по цени од 16 дин. комад па на више препоручује за врло доброг без штирка. На захтев шаљем мустре — Цене су умерене и утврђене. 170,9—20

Чувена свешка паста за чистење флека

Овом пастом рукује се само са чистом водом. Одело које се чисти треба добро исипрати, очеткати и влажном четком флеку овлажити, затим то место озом пастом натрљати па потом чистом моком четком трљати док пасте нестане. Овом пастом могу се извадити све флека од: мастила, зетина, масне боје, коломаза, масти, кафе и вина и то са штофова, чоје и камгарна. За свилу, памук и бели веш не гарантујем. Гарантујем да се после чистења неће појавити нити флека нити оквир од исте. Цена комаду 0 50 дин. **М. Халперн Чаба — Маџарска.** Главни депо за Србију Дрогерија **Милана В. Антонијевића и Комп.** БЕОГРАД — ТЕРАЗИЈЕ 9—10